

ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ ΑΠΟ ΤΟΝ ΠΟΛΕΜΟ 1940-1941

Υπό

ΖΩΗΣ ΤΣΟΥΚΑΛΑ-ΚΑΚΑΡΟΥΚΑ

Είναι η τρίτη ημέρα που άρχισε ο πόλεμος. Πριν από μισή ώρα τους απέχαιρέτησα όλους. Έχω τέτοια συγκίνησι και υπερηφάνεια! Αυτό το φύλλο πορείας το περίμενα, το ήθελα. Είναι τρομερό να φεύγουν οι πρώτοι και να μένης πίσω.

Είμαστε στο σταθμό, η ώρα είναι 9.30 μ.μ. Στο μικρό χώρο του σταθμού έχουν συγκεντρωθή 1.500 στρατιώται και μαζί μ' αδτούς 3 αδελφαί.

Δέν ξέρουμε τί ώρα θα ξεκινήσουμε, καθίσαμε πάνω στο πεζούλι και περιμένουμε. Η ώρα άναχωρήσεως είναι μυστική.

Η ώρα είναι 11 μ.μ., πυκνό σκοτάδι γύρω μας και σκόρπιες σκιές, και άνάμεσα σ' αυτές οι ήρωικές ψυχές στην άγκαλιά της μάνας, της γυναίκας, της αδελφής δίνουν τις τελευταίες παραγγελίες.

Τά άναφιλητά τους και μόνον θυμίζον στα ήρωικά παιδιά ότι αφήרון πίσω τους αυτά τά άγαπημένα πρόσωπα.

Η καρδιά τους έχει τέτοιο παλμό, τέτοιο ξεσηκωμό που δέν κρατιούνται ούτε και αυτή την τελευταία στιγμή.

Στις 12.10' το megάφωνο του σταθμού ακούγεται δυνατά. Άνάστατοι όλοι. Οι διαταγές ακούγονται εδώ και εκεί: «Αί αδελφαί να πάρουν θέσι στο βαγόνι των άξωματικών».

Τά μικρά φαναράκια πηγαινοέρχονται. Τους αποχαιρετούν βιαστικά, γρήγορα, και όταν όλα είναι έτοιμα, το megάφωνο και πάλι άντηχει, μά αυτή τη φορά η φωνή του είναι βαθιά, συγκινητική: «Στό καλό, αδελφές, στό καλό, παιδιά, και με τη νίκη!»

Οι ρόδες του τραίνου πήραν στροφή, και μαζί μ' αυτές κλήση το πρώτο μας δάκρυ. Ποιός ξέρει—θα ξαναγυρίσουμε;

Κοντεύουμε στη Λάρισα. Ξαφνικά οι σειρήνες. Συναγερμός. «Παιδιά, όλοι στα χωράφια!»

Πέφτουμε στο χῶμα. Οι βόμβες σφυρίζουν, η καρδιά μας κτυπά δυνατά, σφίγγουμε το κορμί μας σφικτά πάνω στη γῆ, δέν ακούγεται ούτε άναπνοή. Εδνυχώς έφυγαν, κτύπησαν το σταθμό που έμεις θα φθάναμε σε λίγα λεπτά. Ήταν το πρώτο μας βάπτισμα, η πρώτη μας λαχτάρα.

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

Τά αεροπλάνα επιτίθενται κατ' άλλεπάλληλα κύματα, ο άμαχος πληθυσμός χτυπιέται άλύπητα. Στο Σταθμό Πρώτων Βοηθειών οι τραυματία φθάνουν κατά δεκάδες. Ο ένας συναγερμός ακολουθεί τον άλλον. Ο Διευθυντής του Σταθμού φωνάζει κάθε τόσο: «Μία να μείνη με τους τραυματίες, οι άλλες στα ορύγματα!» Μά πώς να φύγης, ο τραυματίας σ' άρπάζει το χέρι, το σφίγγει δυνατά, οι βόμβες σφυρίζουν, κλείνεις τά μάτια σου και μένεις κοντά τους. Καμμιά μας δέν σκέπτεται το θάνατο, συνηθίσαμε τόσο γρήγορα!

ΦΛΩΡΙΝΑ

Είναι παραμονή Χριστουγέννων. Σε λίγο το γλυκοχάρομα θα φέρη το χαρμόσυνο μήνυμα. Είναι η ώρα 3.

Τρεις αδελφές έχουν ντυθή άγγελάκια. Θα πρέπει να περάσουμε τά τέσσερα Νοσοκομεία, έξω έχει μισό μέτρο χιόνι—ένας φαντάρος θα μūs άνοιξη το δρόμο.

Οι τραυματία είναι σωριασμένοι κάτω στους διαδρόμους πάνω στην κουβέρτα τους. Ξεκουράζονται κι είναι τόσο εύχαριστημένοι—είναι ο πρώτος τους ήσυχος έ-

πνος. Τὸ Νοσοκομεῖο μας εἶναι διακομιδῆς, καὶ εἶναι τὸ κέντρον, ἀπ' ἐδῶ περνοῦν κάθε νύχτα 700 περίπου τραυματία. Τὸ πρωὶ θὰ μεταφερθοῦν ὅλοι πρὸς τὰ κάτω στίς ἄλλες πόλεις, γιὰ νὰ δεχθοῦμε πάλι ἄλλους τόσους.

Οἱ περισσότεροι εἶναι μὲ κονοπαγήματα καὶ οἱ περισσότεροι μεταφέρονται στήν πλάτη δύο φορές—ποῦ νὰ βρεθοῦν τόσα φορεῖα—τὴν μίαν ἀπὸ τὸ αὐτοκίνητο στήν αἰθουσα παραλαβῆς, καὶ τὴν ἄλλη ἀπὸ τὸ Νοσοκομεῖο πάλι στὸ αὐτοκίνητο καὶ ἀπ' ἐκεῖ στὸ τραῖνο.

Μετρημένοι εἶναι ὅσοι μποροῦν νὰ πατήσουν κάτω στὴ γῆ—τὰ πόδια τους πρησμένα, δεμένα καὶ τραυματισμένα. Ἔτσι περιμένουν κάτω ἐκεῖ στὸ διάδρομο τὸ ξημέρωμα.

Κάτω ἀπὸ τὸ θαμπὸ φῶς τὸ νυκτερινό, μέσα στὴ γαλήνη, ξεπροβάλλουν μὲ βῆμα ἄργό, ἁρμονικό, τὰ τρία ἀγγελάκια.

Ἡ τρεμάμενη φλόγα τοῦ κεριοῦ πὸν κρατοῦν στὸ χέρι φωτίζει τίς κουρασμένες τους μορφές καὶ ἡ μελωδία ἢ ὑπέροχη «Ἐγεννήθη ὁ Χριστὸς» ξυπνᾷ τὰ κουρασμένα βλέφαρα.

Σὰν ὄνειρο, σὰν παραμῦθι μέσα στίς θλιβερές εἰκόνες τοῦ πολέμου, μέσα στὸ παρανάλωμα τῆς φωτιᾶς ξεχωρίζουν τὰ ἀγγελάκια.

Μερικοὶ τρομαγμένοι ἀκούονται: «Χριστὸς καὶ Παναγιά! τί εἶναι αὐτὸ!» οἱ Ἴταλοι αἰχμάλωτοι ὑψώνουν τὰ χέρια στὸν οὐρανό.

Καὶ ἐγὼ πὸν εἶμαι 23 χρονῶν καὶ ἀκολουθῶ τὰ ἀγγελάκια, νοιώθω κοντὰ τους σὰν νᾶμαι μίαν μάναν μεγάλην.

Ἀγγίζω ἑλαφρὰ τὰ δεμένα τους κεφάλια, σκύβω κοντὰ τους καὶ ψιθυρίζω: «Παιδιά μου, εἶναι Χριστούγεννα!»

Ψάλλον οἱ ἀδελφές, καὶ ἀρχίζουν ἕνα κλάμα συγκινητικό.

Ἐδλογημένη μου Σχολή, σὸ πὸν μ' ἀξίωσες νὰ ζῶ τέτοιες ὑπέροχες στιγμές, στιγμές πὸν ὅπως εἶπαν ὅλοι δὲν θὰ τίς ξεχάσουν ποτέ.

Μοῦ φίλησαν τὰ χέρια ὅπως περνοῦσα, ἢ εὐγνωμοσύνη τους ἦταν μεγάλη πὸν τοὺς θυμίσαμε τὰ Χριστούγεννα, τὰ Χριστού-

γεννα πὸν ἦταν γιὰ πολλοὺς τὰ τελευταῖα—τὰ Χριστούγεννα πὸν ἦσαν αὐτοὶ οἱ ἥρωες, καὶ ἐμεῖς κοντὰ τους ἀδελφές.

ΓΙΑΝΝΕΝΑ

Ἀπὸ τὴν Φλώρινα βρεθήκαμε στὰ Γιάννενα, ὅταν οἱ Γερμανοὶ ἐπλησίαζαν τὰ σύνορα. Στὰ Γιάννενα βρήκαμε τίς συναδέλφους κλονισμένες καὶ φοβισμένες. Οἱ Γερμανοὶ βομβάρδιζαν πολὺ χαμηλά, οἱ ἀπώλειες ἦταν πολλές.

Ἦταν οἱ τελευταῖες ἡμέρες, ὅσο προχωροῦσε ὁ ἐχθρὸς τόσο κτυποῦσε ἀλόπητα.

Ἀπὸ ἐνωρίς τὸ κερνημέρι εἶχε ἀρχίσει ἕνας μεγάλος βομβαρδισμὸς.

Ἡ Παιδαγωγικὴ Ἀκαδημία τῶν Ἰωαννίνων ἦταν ἕνα ἀπὸ τὰ μεγαλύτερα στρατιωτικὰ Νοσοκομεῖα.

Ὁ πελώριος κόκκινος σταυρὸς ἐσκέπαζε τὴν ὄροφή, καὶ κάτω ἀπὸ αὐτὸν τὸν σταυρὸ νομίσαμε ὅτι θὰ εἴμεθα ἀσφαλεῖς. Ἐξω ἀπὸ τὸ Νοσοκομεῖο ἦταν πολλὰ σκαμμένα ὄργανα. Ἐκεῖ μέσα στὰ χαντάκια ἦταν πάντα κανεὶς πιὸ ἀσφαλῆς, ἀλλὰ ἔπρεπε νὰ εἶναι πολὺ θαρραλέος—ὁ ἀνοικτὸς χῶρος ἀξάνει τὸν τρόμο—τὰ ἀεροπλάνα ἀκούονται πιὸ δυνατὰ καὶ οἱ βόμβες ὅπου καὶ νὰ πέφτουν σφυρίζουν πάνω ἀπὸ τὸ κεφάλι σου.

Κι ἔτσι ὅλοι μαζεύτηκαν στὸν πρῶτο ὄροφο· ἦσαν δύο πλάκες τσιμέντο ἀπὸ ἐπάνω, καὶ πιὸ πάνω ὁ ἐρυθρὸς μας σταυρὸς. Μὰ ἀλοίμονο, ὁ ἐχθρὸς ἐκτύπησε ἀκριβῶς ἐπάνω.

Ὅταν τελείωσε ὁ συναγερομὸς, πήραμε ἕνα τηλέφωνο: «Ἡ Ἀκαδημία κτυπήθηκε, τρέξτε γρήγορα, χαθήκαμε...»

Κι ὅταν φθάσαμε ἐκεῖ...

Μέσα στήν κόλαση τῆς καταστροφῆς, βρήκαμε μίαν μορφὴν ἐχλωριστῆ, τρεμάμενη ἀπὸ τὸν πόνο, μὲ σπαραγμένη τὴν καρδιά. Τὴν εἶδαμε νὰ τριγυρίζῃ ἀνάμεσα ἀπὸ τὰ συντρίμια, τὰ νερὰ πὸν ἔτρεχαν, τὰ ἀρωτηριασμένα κορμιά—ἀνάμεσα ἀπὸ τίς νεκρὲς ὑπάρξεις πὸν ζοῦσαν πρὶν ἀπὸ λίγα λεπτά.

Ἦταν ἡ Ἀθηναῖα Μεσολοῦρα. Πῶς μᾶς φάνηκε σὰν τὴν εἶδαμε ζωντανὴ ἐκεῖ πλάι μας!

Δοξάσαμε τὸ Θεὸ πὺν στάθηκε κοντὰ τῆς καὶ τῆ φύλαξε, γιὰ νὰ σταματήσῃ τὰ κλάματά μας, νὰ περιμαζέψῃ τὰ συντρίμια τῶν νεκρῶν ἀδελφῶν, γιὰ νὰ ἐκτελέσῃ τὸ ἱερὸ καθήκον τῆς ταφῆς—ἦταν μία ἀνακούφισις γιὰ ὅλες μας ἡ παρουσία τῆς στὶς τραγικὲς αὐτὲς στιγμὲς.

Τὴν ἄλλη ἡμέρα οἱ Γερμανοὶ ἐπέρασαν τὰ σύνορα. Σὲ λίγο θὰ παρελεύσονται στὴν πόλι.

Τὰ φέρετρα κείτονται κάτω στὸ χῶμα τὸ ἕνα ἐπάνω στὸ ἄλλο στὴν ἐκκλησίᾳ τοῦ Νεκροταφείου.

Τὸ αἶμα στραγγίζει καὶ ποτίζει τὸ εὐλογημένο καὶ δοξασμένο χῶμα τῶν Ἰωαννίνων.

Ἡ νεκρώσιμος ἀκολοθία ἐτελείωσε, ὁ Στρατηγὸς ὕμνει τὴν θυσία τῶν ἡρωικῶν νεκρῶν.

Μὰ ξάφνου συναγερομός, βομβαρδισμός.

“Ὅσοι πρόλαβαν μῆκαν στοὺς κενοὺς τάφους.

Ἕνας γιατρός μου φωνάζει ἀπὸ ἕναν τάφο: «Ἀδελφὴ, ἔχω ἕνα γράμμα καὶ χεῖματα στὴν τσέπη μου, τὰ δίνεις στὴ Μάνια μου».

Μία συνάδελφος κλαίει ὕστερικὰ καὶ διαμαρτύρεται: «Μέσα στοὺς τάφους νὰ μᾶς βομβαρδίζουν!» Μὰ ἡ Ἀδελφὴ Διευθύνουσα ἀμέσως τὴ συνφέρει.

Κι ὕστερα...

Σὰν πέρασε ἡ μπόρα, δώσαμε τὴ θέσι μας στοὺς νεκροὺς, στοὺς στρατιῶτες μας πὺν χάθηκαν στὸν τιτάνειο ἀγῶνα γιὰ τὴ λευτεριά μας, στὶς ἀδελφές μας πὺν ἔμειναν ἐκεῖ ἀνάμεσα στὰ ἡρωικὰ παληκάρια καὶ πὺν προσέθεσαν κι αὐτὲς μὲ τὴ θυσία τους λίγες γραμμὲς στὶς ἀθάνατες σελίδες τῆς δόξας καὶ τιμῆς τοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ - ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

Ἐπάρχουν συγγενεῖς ἀνωμαλίας τοῦ νεογενήτου αἱ ὁποῖαι εἶναι δυνατὸν νὰ διορθωθοῦν δι' ἐγχειρήσεως;

Βεβαίως ὑπάρχουν, καὶ μερικαὶ ἀπὸ τὰς πλέον συνήθεις εἶναι:

1. Τραχειο-οισοφαγικὸν συρίγγιον μετὰ ἢ ἀνευ ἀτρησίας τοῦ οἰσοφάγου. (Τὸ νεογενὸν παρουσιάζει ὑπερβολικὴν ποσότητα ἐκκρίσεων εἰς τὸ στόμα.)

2. Διαφραγματοκήλη (σκαφοειδῆς κοιλία, μεγάλῃ διάτασις τοῦ θώρακος, δύσπνοια καὶ κυάνωσις).

3. Ὀμφαλοκήλη (τὰ σπλάγγνα φαίνονται διὰ μέσου τοῦ διαφανοῦς σάκκου).

4. Ἀτρησία πρωκτοῦ (τὸ νεογενὸν δὲν

ἔχει κενώσεις, συνήθως ἀνακαλύπτεται κατὰ τὸν χρόνον τῆς πρώτης προσπάθειας πρὸς θερμομέτρησιν ἀπὸ τοῦ ὀρθοῦ).

5. Ἀπόφραξις ἐντέρου (ὀφείλεται εἰς ἀτρησίαν ἢ περιστροφὴν τοῦ ἐντέρου ἢ εἰς εἰλεὸν ἐκ μηχανίου καὶ ἐκδηλοῦται διὰ χολωδῶν ἐμέτων ἢ ἐμέτων περιεχόντων μηχανίων. Εἰς τὸ νεογενήτου ἢ περιστροφὴ τοῦ ἐντέρου συχνὰ προκαλεῖ αἱμορραγίαν ἀπὸ τοῦ ὀρθοῦ).

“Ὅταν ἔχωμεν πάντοτε ὑπ' ὄψιν τὰς ὡς ἄνω συγγενεῖς ἀνωμαλίας, τότε εἶναι δυνατὸν νὰ γίνῃ ἐγκαιρὸς διάγνωσις καὶ ἐν συνείχει ἢ κατάλληλος ἐπέμβασις.

I. ΣΟΥΛΑΚΗΣ

“ΕΛΕΥΘΕΡΟΝ,

ΔΕΛΤΙΟΝ

Ἀποκόψατε τὸ παρὸν καὶ ἀποστείλατέ το μὲ τὴν ἐρώτησίν σας.